

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

DESEMBRE DE 1988 * Nº 145

Quan l'any està per acabar sol esser un tòpic el fer balanç dels aconteixements que han marcat el ritme de l'any, fets que remarcam perquè creim que han ajudat a escriure un poc de la història llorencina que ens ha tocat viure. I aquests són els que destacam:

Gener. La compra de Ca Ses Monges és un dels fets més importants quant a despeses de les arques públiques. És de remarcar que a hores d'ara encara no han consultat els grups culturals per demanar-los la seva opinió.

Febrer. El tema que més comentaris va motivar fou l'hepatitis, degut al gran nombre d'afectats que hi va haver. Creim que els polítics no han après gaire la lliçó, i en aquests moments seguim amb la mateixa indefensió en què ens trobàvem abans. La canalització de les aigües i el seu control segueixen essent tasques prioritàries que no s'han duit a terme.

Març. Es va privatitzar el servei de l'oficina de turisme de Cala Millor i es quedaren enlaire molts d'interrogants que ningú no va respondre.

Abril. Pere Rosselló Bover va publicar una tesi sobre la vida i l'obra de Salvador Galmés. La vaga dels mestres es veié agreujada a Sant Llorenç per l'hepidèmia d'hepatitis i molts de nins perderen mesos de classe.

Maig. S'organitzaren setmanes monogràfiques sobre ecologia i música, amb diferents graus de participació i deficient publicitat.

Juliol i Agost. S'inaugurà la Unitat Sanitària, amb el que això suposa de millora social. En Rafel Duran va esser el primer llorençí que estrena una obra de teatre.

Setembre. Després de molts d'anys es besllumen les Normes Subsidiàries. Seria important que es respectassin.

Octubre. Cansament, pèrdua d'il·lusió i desinterés dels pares en l'educació dels fills. A una assemblea per triar nous representants hi assistiren 30 pares d'un total de 400.

Novembre. Excés de despeses de les arques públiques i presentació de la campanya de la Costa Llorencina.

Aquests fets són els que ens han semblat més importants, més greus o més deplorables, però depenen, és clar, de l'òptica amb què es mirin.

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: 569509

Número 145. Desembre de 1988

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Pont

Guillem Quina

Antònia Servera

Guillem Soler

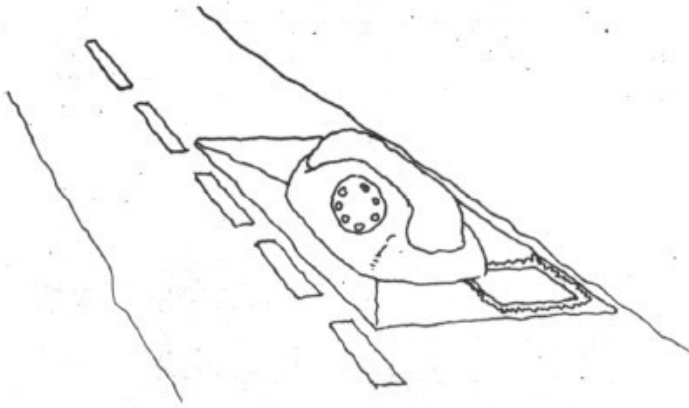
Miquel Sureda

COL·LABOREN

		Portada
Santandreu	Any Nou	
Guillem Pont	Costa llorencina	3
	Sant Llorenç, ahir	24
Simonet/Umbert	Bet Busca	4
Pere-Gil	Molts d'anys	6
Josep Cortès	Espipellades	7
	Batec	12
	Tal dia com avui	18
	Índex del 88	20
Soler/Umbert	Comerç a les Illes	8
	Arbres	15
F. de B. Moll	Editorial Moll	11
Maria Galmés	Demografia	14
	Índex del 88	20
	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
F. Umbert	El temps	14
A. F. Arnau	Infern Vell	16
F. Clapés	Mlts d'anys	18
Llorenç Artigues	El còmic	19
Nosaltres	Deixalles	23
Bel Nicolau	Distribució	

TELÈFONS D'INTERÉS

Ajuntament	569003
Policia Nacional (Manacor)	550044
Guàrdia Civil (Son Servera)	567020
Joan Ramis (metge)	567020
Bombers	550080
Creu Roja (ambulància)	200102
Jutge	569046
Funerària	526053
GESA	554111
Grua	585680
Policia Municipal (Cala Millor)	585716

COSTA LLORENCINA: la meva visió

Alguns ho atribueixen a l'edat, altres a l'experiència, una minoria al generalitzat desencant, i potser els més atrevits ho situen sota la denominació d'aquell mot tan abstracte anomenat cultura.

No es tracta tampoc d'esbrinar raons per reconèixer que, de cada dia que passa, estic més sotmès a una certa relativitat a l'hora de valorar sentències, opinions, pensaments i fets.

I tampoc per reconèixer l'enorme diferència que normalment s'estableix entre el dir i el fer, entre l'opinar i l'actuar, entre el córrer i el valorar els corredors des de la barreira estant.

Conseqüent amb la idea exposada anteriorment ni lloaré ni criticaré -ni obertament ni de forma soterrada- la campanya promoguda per n'Ignasi a l'entorn de la "Costa Llorentina".

Des d'una perspectiva personal, és clar que representa força, il·lusió i ganes de treball el que, a totes totes, és d'agrair.

Amb tot i amb això, i malgrat la consideració de que hi ha moltes pitjors maneres d'invertir els duros del pressupost, se'm plantegen certs dubtes d'efectivitat real car en aquest llarg camí d'identificació de la costa llorentina amb el poble de Sant Llorenç (alerta! tractar la conveniència o no d'aquesta identificació és una altra qüestió) es troben tres entrebancs, en principi difícils de superar: comunicació, "Correos" i CTNE.

També val a dir que els lleons mai no resulten tan ferotges com diuen. És a dir, si es treballen amb intel·ligència camins burocràtics, potser no resulten entrebancs "insalvables".

Potser no seria massa demanar una comunicació directa de la vila amb la costa. Una carretera Sant Llorenç-Sa Coma en condicions resultaria una llarga passa per deixar d'identificar Cala Millor amb Son Servera i s'Illot/Sa Coma amb Portocristo.

Un altre aspecte fonamental és Correus. Que per trametre una carta, un telegrama a Cala Millor o Sa Coma, hagués de "passar" per l'oficina de correus de Sant Llorenç en lloc de passar per la de Son Servera o Portocristo.

I també que tots els telèfons del terme figurassin en el llisté sota el rètol de Sant Llorenç/Son Carrió, amb independència d'on transitin els filets soterrats.

Tres mesures fonamentals que, sens dubte, facilitarien la identificació de la costa amb la vila, a més de revitalitzar el nucli urbà de Son Carrió.

És una opinió. La realització de la qual implica una gestió paral·lela complementària a la campanya en curs del Consistori.

Guillem Pont

Esta es la gama GROSFILLEX Boutique.
Muebles bellos, atractivos. Pero su mayor belleza es su resistencia.
Los muebles de jardín GROSFILLEX son sólidos, inalterables al sol y al agua. resistentes al paso del tiempo.
Muebles de jardín GROSFILLEX.
Lo más bello es resistir.

Grosfillex

MUEBLES DE JARDIN

J. OBRADOR
tolder d'Artà

DISTRIBUÏDOR OFICIAL

T. 562366

MADÒ BÈT BUSCA

Aquest darrer mes de l'any hem volgut presentar-vos na Bel Pont i Riera, madò Bet Busca, que ha dedicat una bona part de la seva vida a fer de comercianta, un ofici no gaire corrent en els anys de la seva joventut. Ara en té 86 de fets i ens parla amb enyorança del temps que va dedicar a aquesta feina, una feina que han continuat els seus fills engrandint el negoci així com els temps ho han anat demanant.

-¿Què trobau si començam xerrant un poc d'així com vàreu començar amb aquest ofici?

-Jo vos diré, en aquell temps, quan lo que més hi havia era misèria, qual-sevol feina s'agafava i si podies anar a jornal encara duies sort, i això que no guanyaves una pesseta maldament t'esclatassis fent feina. A l'any 36, quan va esclatar es Moviment, ses coses encara empitjoraren i ja no se llogava personal. Perquè vos faceu una idea vos diré que hi havia un d'es pocs comerciants grossos de Mallorca que venia ous ben baratos, a 10 cèntims, i així i tot, essent una de ses coses que costaven més poc, tan sols no els hi compràvem!

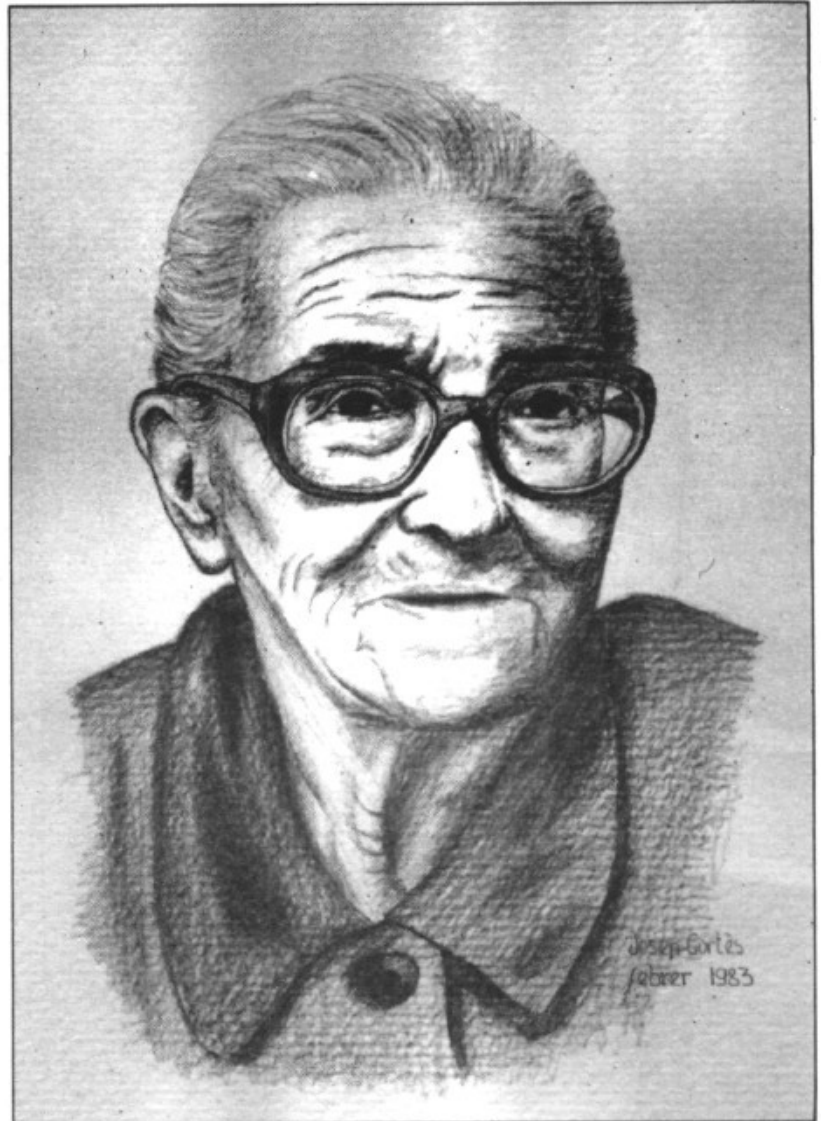
-¿I quin any va esser que començàreu a fer de comercianta?

-L'any 39, perquè quan va empitjorar tant sa cosa se va fer necessari cercar un medi de vida rentable. Jo vaig començar a anar a cercar ous per ses foranes d'es poble, els pagava i per cada dotzena que en compràs jo hi guanyava 5 cèntims. Feis-vos una idea de quants n'havia d'arreglar només per comprar un quilo d'arròs que costava 30 cèntims!

-¿I tota sa volta la fèieu a peu?

-Sí, però tampoc no em feia gaire enfora d'es poble. Però a poc a poc, de cada dia, jo mateixa me deia: "avui arribaré un poquet més lluny", i així així vaig arribar a anar fins a Poca Farina, per ses Talaies...

Després l'amo en Llorenç de Ses Toltes va dir an es meu homo: "Compra-li una somera a sa teva dona i no s'esclatarà caminant!", i la'm va comprar. I jo, com que tenia necessitat i ganes de fer feina, de cada vegada guanyava més, i si podia guanyar una pesseta era una pesseta que podia gastar, i així vàrem anar pujant sa casa entre jo i es meu homo, que feia de conrador.

-Idò éreu casada quan començàreu amb tot això...

-Sí, era casada i ja tenia dos fills, un nin i una nina. I amb tota sa feina que feia sols no tenia temps per pastar, que en aquell temps es pastar sí que era cosa necessària! Lo que vaig fer va esser ensenyar a pastar a sa nina des de ben petita, quan tan sols no arribava a sa pastera. Figura't que li havia de posar una cadira perquè hi arribàs!

-Així que es vostró homo vos va comprar una somera...

-Sí, primer una somereta i més tard compràrem un mul i un carro i així hi vaig passar una bona temporada, fins que d'es mul vaig passar a un cavall. I amb això no vos cregueu que només era un mes o dos! Just vos diré que a vegades que només havia dormit dues o tres hores, per anar més adelantada de feines, quan em posava damunt es carro per anar a fer sa volta me quedava dormida, i es cavall, tan acostumat hi estava que ell tot sol prenía es camí i s'aturava allà on tocava.

Més d'una vegada varen esser es mateixos amos de ses possessions es qui em despertaren de sa becadeta.

-I no teníeu cap ajudant que vos traginàs ses coses?

-No en vaig tenir cap mai.

-Idò vàreu esser ben valenta!

-Tu diràs, per necessitat!

-I canviant un poc de tema, ¿mos podríeu xerrar un poc de sa botiga que tenim entès que posàreu ja fa molts d'anys?

-Sa botiga la posàrem aquest mes fa quaranta anys, quan ja en feia 13 que jo era comercianta. També compràrem un camionet per fer sa volta p'es poble, per ses possessions i a lo millor per qualche poble veïnat, que a Sant Llorenç s'activitat comercial era molta per lo petit que era es poble.

A sa botiga també tenguérem lo que en aquell temps deien "cartilles de raccionament", que servien per anar a comprar una vegada cada 15 dies o un mes. Per fer-vos una idea donaven 100 g. de sucre per tot un mes i el veníem a preu de tasa, que era molt més poc que si venien sense cartilla. Podien comprar sobretot oli, sucre, arròs, mongetes...

-Aquells anys varen esser difícils, molt mals de passar i qui més qui manco amagava alguna cosa a sa llei. Entre sa gent que havia de trescar per mor de sa seva feina suposam que era corrent que es fés una mica de contrabàndol. ¿Vos hi trobàreu cap vegada?

-Massa i tot!, perquè com bé deis, era cosa ben normal fer estraperlo, que era així com li dèiem. Una vegada era oli i s'altra una altra cosa, però anàvem ben alerta!

-¿I qui se'n cuidava de que no n'hi hagués? ¿Es carabinieri?

-No, carabinieri no ho eren. Per dir-ho d'una manera senzilla eren policies de paisà perquè no els coneguessin i per ser més bo de fer agafar-te.

-¿Vos varen agafar qualche vegada?

-Com que noltros mos anàvem estenguent de cada dia més, a força d'anar p'es voltants d'es poble, p'es pobles veïnats i qualche vegada a Palma era bo de fer aglapir-mos i qualche pic mos hi trobaren. Un dia que anava amb so carro, entrada de fosca, vaig sentir que em pegaven uns crits d'"Alto! Alto!" "Renans!"; vaig dir jo, "Què serà això?" i me vaig girar i tot d'una m'acusaren de fer estraperlo. Però aquesta vegada jo només duia una botella d'oli que havia comprat per tenir a ca-nostre i l'aguantava amb sos peus. Així com vaig poder la vaig tapar amb sa falda i, mentres me feien un bon serimó sobre ses sancions que em podrien posar, jo el vaig anar amagant i

no em varen pillar.

Una altra vegada a un comerciant de Palma que també en feia li varen fer amollar es noms de tots es proveïdors que tenia, i entre ells hi estava jo. Tanta sort que no va sebre es meu nom i no em pogueren acusar de res. Perquè això ho feien així: en trobaven un que duia estraperlo, li demanaven d'on el duia i ja n'havien agafat dos. Havíem d'anar molt vius.

O sigui, que agafar-me no m'han agafat mai, però aquestes dues vegades vàrem tenir s'ànima an es cor, perquè si mos haguessin trobat... bono!

-A Palma hi anàveu tota sola o amb qualcú més?

-Començàrem a anar-hi en so camió d'en LLavorim, el carregàvem de gènero i sempre érem set o vuit. Hi havia un "Tenjó" de Son Carrió, na "Busca", sa "Ferrera" i un parell més. Perquè mos n'endúiem tot es gènero que se feia per Sant Llorenç i p'es seus voltants i arribava a ser molt. Partíem d'aquí a les tres o les quatre de sa matinada i a lo millor -sa majoria de ses vegades- me n'havia anat a jeure a les 12 o la una. Mos posàvem damunt

es gènere així com podíem, tant a s'hivern com a s'estiu, i arribàvem a Palma enredats de fred.

-¿Heu passat gust de fer aquesta feina durant tants d'anys?

-Sí, sí que m'ha agradat, i ara, quan m'he aturat de fer feina m'ha fet falta. Però encara tenc que fer i puc dedicar més temps a lo meu, com fer randa, que això sempre m'ha tengut ocupada fins i tot quan mos posàrem p'es nostro compte amb un camió propi. Si anàvem o veníem de Palma i feia llum, jo mai no estava fora fer sa meva randa; tota sa família en té.

Quan mos posàrem p'es nostro compte, es diumenges, sense fallar, matàvem 4 o 5 porcs, els desfèiem i li trèiem sobrassades, "jamons", "foiegras", carn... i un familiar tenia una botiga a Palma i ho venia.

-¿Així és que aquest negoci que començàreu vós anant a comprar ous amb un paner, s'ha arribat a estendre fins a Palma, i es vostros fills han seguit fent de comerciants?

-Sí, així és, fan de comerciants i es negoci no s'ha aturat. Sempre ha anat sortint envant així com ha pogut i ara estam associats amb empreses de Palma i València.

Aquí tenim, doncs, el cas particular d'una persona que a força de lluitar per fer-se de cada dia més gran, ha passat d'anar a peu a comprar ous pel poble, a conduir carros, a punt de trobar-se en un bon embull per fer estraperlo, anant a Palma de matinada tant si gelava com si feia sol fins aconseguir tenir un negoci estable i rentable.

Moltes gràcies per haver-mos rebut i haver conversat amistosament amb nosaltres. Esperam que aquest esperit jove i d'ansia de treball vos duri per molts d'anys.

Gloses

*Us envi la missatgera
que simbolitza la PAU
i si tots la desitjau
facem-ne nostra senyera.*

*En les festes de Nadal
que també ho són d'amor
preguem per un món millor
i per la Pau Universal.*

*Bones festes per a tots
us desitja ben de cor
el vostre amic*

Jore-Gil

Desembre de l'any 1988

I ARA, A MÉS...

PIZZERIA

AMB UN AUTÈNTIC FORN DE LLENYA!

Carrer d'en Sureda, 1 * Tel. 570624
PORT DE MANACOR

En es Consell Escolar d'es col·legi Guillem Galmés hi ha 11 dones i 2 homos, mentres que a s'Ajuntament hi ha 11 homos i cap dona. Estic embullat.

¿És que es llorencins consideram que La Sala és cosa d'homos i s'Escola de dones?

¿És que ets homos llorencins passam olímpicament de s'educació d'es nostros fills i ses dones passen olímpicament de sa política activa?

¿O és que encara no hem aconseguit superar ses barreres d'es sexe que mos aficaren dins es capet s'Escola i l'Església?

Segons "El Dia 16" de dia 16 de desembre "Tres policíás municipales de la localidad mallorquina de Sant Llorenç des Cardassar están al borde de un ataque de nervios,pués cada dia se tienen que ver con robos, atracos a mano armada, tirones y violaciones". Jo no és que hi hagi estat mai, però a la vista de lo que diven ets entesos, es Bronx, davora noltros, deu parèixer Ca Ses Monges!

Per si un cas ja he passat ordes a mumare i a sa meva dona que no provin de sortir de canostra sense un bot garrot d'ullastre davall es bras.

No sé com li anirà sa campanya de promoció de sa "Costa llorencina" a n'Ignasi amb aquesta propaganda que mos fan es nostros municipals. No, i hem de reconèixer que ho saben dissimular bé, perquè un que els veu no ho diria que estassin tan nerviosos!

A força de punyir i punyir en Falera ha arribat a conseguir que facin un despatx per s'oposició.

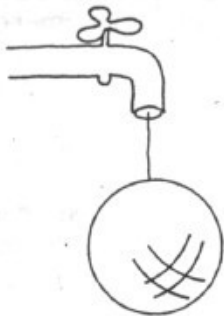
Veiam si endevinau a on l'han enteferrat es punyeteros de "s'equip de govern"... Idò dins sa presó!

Ara lo que hauríem de mester sebre és si només hi romandran dos anys i un dia o si sa condemna serà a cadena perpètua!

Com que n'hi ha que diven -amb un sentit de s'ètica que ben bé podríem qualificar de dubtós- que "la caritat ben entesa comença per un mateix", s'Il·lustríssima Corporació llorencina ha decidit, aprofitant que tanmateix n'havia de repartir devers 80, autoregalar-se una bona panera de Nadal amb càrrec an es Pressuposts del 88, amb suplement de crèdit inclòs.

I com que per aquestes festes tothom va massa enfeinat -maldament no faci feina-, ha considerat que lo millor era que un municipal els les dugués a ca-seva, que sempre queda com a més fi que passejar-les p'es carrer Major.

Si no és massa demanar, jo els demanaria que almanco se les empassolassen a sa nostra salut, i, ja que no ho podem estalviar de sa butxaca, per ventura ho estalviariem de xarops, pomades i benes, cosa que sempre és d'agrair.

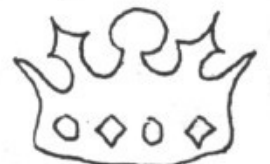
Com sol esser costum per ses festes de Nadal, Flor de Card ha rebut felicitacions d'es Govern Balear, es Parlament, es Consell Insular, sa PIME i es germà Clapès.

I encara que no n'hàgim rebut cap de s'Ajuntament, noltros, que som més xulos que ells, els volem donar es molts d'anys, amb s'esperança de que s'any nou mos aprovi ses assignatures que fa tanta estona que tenim pendents: canalització de ses aigos, Normes Subsidiàries, presa, reforma, circulatòria, Sa Punta...

O serà demanar massa?

I an els Reis què els demanam? Salut i dos dits de seny p'es nostros polítics, que ja se sap que valen més que una quarterada a sa vorera de mar.

Molts d'anys a tots!

Josep Cortès

(Ve de la pàg. 21)

L			
Llucalcari		233	
M			
Mallorca (taula rodona)	Nosaltres	186	
Mediterrània, Cançons de la		90	
Mesquida, Pere (entrev)	Sim/Umb	206	
Molins d'aigua (report)	Cortès	132	
Moll, Editorial	Moll	251	
Música, Setmana	Cortès	116	
N			
Nadal, Guillem (exposic)	Varis	2	
Narració	Galmés	12	
Normalització	Vives	73	
Normalització	OCB	94	
Normes Subsidiàries	Cortès	179	
Nosaltres (presentació)		119	
O			
O.C.B. (Premis)		193	
P			
Parrino, Mateu (entrev)	Sim/Umb	108	
Pascual, Catalina (entrev)	Sim/Umb	22	
Pérez, Biel (entrev)	Nosaltres	168	
Pont, Bel (entrev)	Sim/Umb	244	
Pou Vell	Pont	178	
Prensa Forana	Es Saig	75	
Prensa Forana	PSOE-CIM	119	
Prensa Forana (carta)	Moll	147	
Prensa Forana (certificat)	Gilet	147	
Psicologia i ajuda	Nosaltres	120	
R			
Ramis, Joan (exposició)	Galmés	103	
Rellotge de sol	Soler	14	
S			
Salut i medi ambient	Salas	41	
Sancho, Antoni (entrev)	Sim/Umb	176	
Sansó, Antoni	Cortès	225	
Sapinya, Francesc (entrev)			
Sis-Som	Sim/Umb	60	
	Varis	63	
T			
Torrancell, El mestre	López	4	
Trapa, La (subscripció)		175	
TV3 (stéreo dual)	OCB	44	
V			
Verges	Amades	204	
Vuits i nous...	Cortès	10	
Z			
Zòmit	Duran	172	
Zona Costera	Cortès	5	
Zona Costera	PSM	46	
Zona Costera	Sevillano	115	

Josep Cortès i Maria Galmés

Col.laboració

EL COMERÇ A LES ILLES

Es diu Comerç al conjunt d'activitats de compra, venda i canvi de productes naturals o artificials, per tal de connectar els productes amb els consumidors o els inversionistes.

Un poc d'història

El comerç a les Illes començà amb els pobles més antics de l'Orient, i tengué gran expansió amb els fenicis, grecs i romans.

A partir del segle XI els mercaders italians idearen el crèdit i la societat per accions.

Després del descobriment d'Amèrica, els capdavanters del comerç colonial introduïren el lliure canvi. Des de llavors el comerç ha cobrat més i més importància.

Formes populars del comerç

A) Els mercats

En temps antics era difícil traslladar-se d'un poble a un altre perquè s'havia de fer el trajecte en carro, diligència, cabriol o cavalcant.

I com que era necessari poder adquirir productes de consum immediat (olives, verdures, fruites, formatge, figues seques...) es van idear els mercats.

Els venedors muntaven els seus tenderols

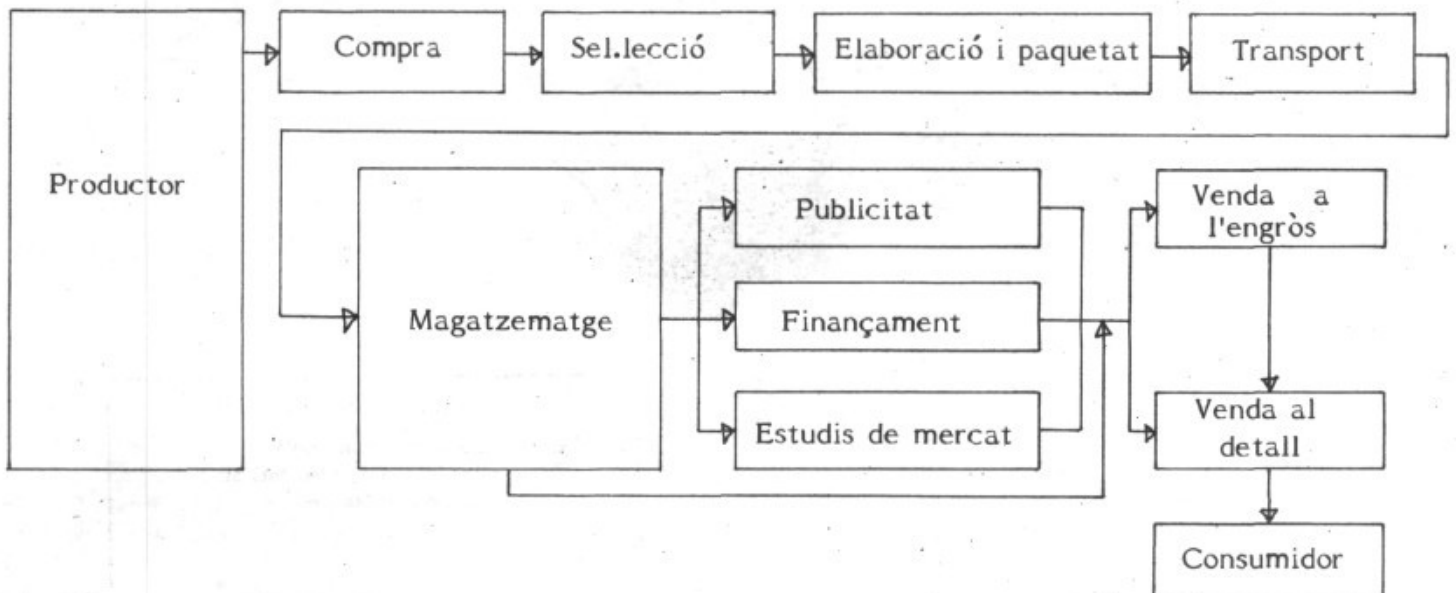
JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

Cadena d'activitats comercials

uns dies determinats als pobles que pertocava i venien els productes.

Avui en dia molts de pobles i ciutats tenen els seus dies de mercat.

S'acompanyaven de festes ben animades. Avui les fires han perdut el seu caràcter comercial.

Principals fires i mercats

Població	Mercat	Fira
Manacor	Dilluns	Maig-setem.
Alcúdia	Dimarts	
Sineu	Dimecres	Maig-agost
Inca	Dijous	Octubre-Nov.
Llucmajor	Divendres	Setem.-oct.
Palma		Pasqua
Sóller	Dissabte	Maig
Sa Pobra	Diumenge	Novembre
Felanitx	Diumenge	Maig-octubre

Fires

Si els productes no eren per al consum immediat (maquinària, bísties, ormejos, guarniments...) es venien a les fires que hi havia una volta a l'any als pobles més importants.

Divisió de les Illes en àrees comercials

Dins cada illa es poden considerar una sèrie d'àrees i subàrees comercials.

En primer lloc la Ciutat de Mallorca és el centre comercial insular on hi graviten tots els municipis de les Illes.

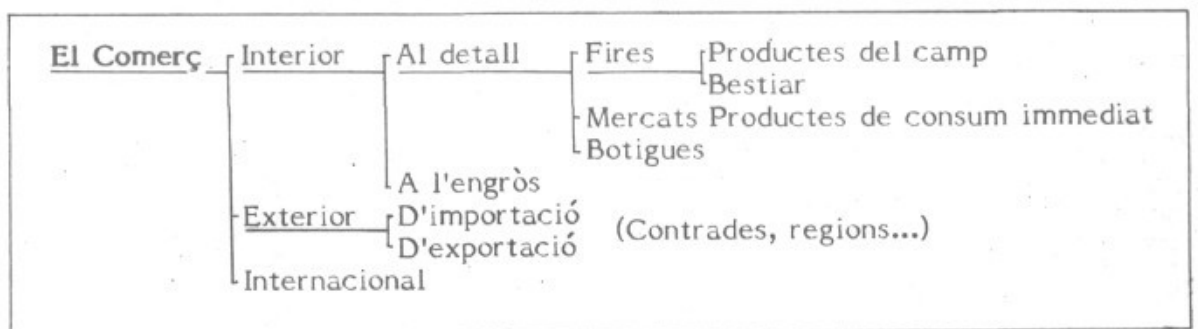
En segon lloc es troben, a Mallorca, Inca i Manacor; a Menorca, Maó i Ciutadella; i a Eivissa i Formentera, la vila d'Eivissa.

A cada centre correspon una subàrea comercial.

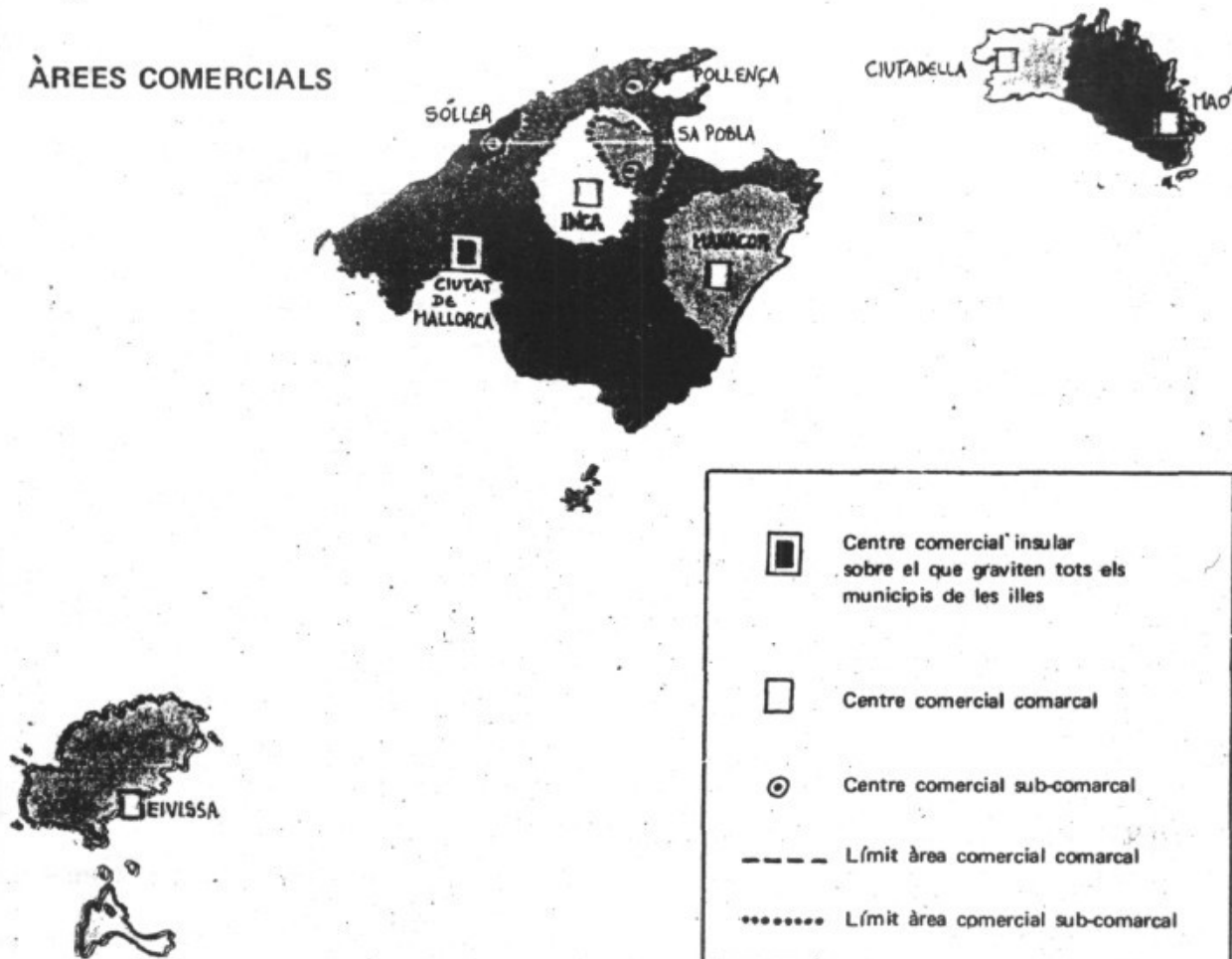
Dins aquestes subàrees es troben uns centres subcomarcals que són Sóller, Pollença i Sa Pobra, tots a Mallorca.

Ara podeu observar el mapa de la pàgina següent:

**Joana Maria Soler
Rafel Umbert**

ÀREES COMERCIALS

CANÇONS
(Sobre el pas del temps)

Es temps de roses, cui roses;
i es temps de clavells, clavells,
i es temps de nius, caç aucells,
i es temps de tords, par lloves.

Se perden naus i galeres,
se perden enteniments,
se perden ciutats i terres:
no és res que jo perdi es temps.

Temps hi ha que mai arriba
i temps que arriba i no passa
i temps que maten sa caça
i temps que l'agafen viva.

Una setmana cossera
té molt mals arrambaments,
com un ca que té ses dents
girades a la xisclera.

Melcionet, en tornar,
no véngues tan horabaixa.
Persona que vetla massa
no és bona per l'endemà.

Com he sentit, Margalida,
és rellotge d'es convent!
Cada pic que toca tenc
mitja hora menos de vida!

Com més rellotges hi ha,
manco sabem quina hora és.
¿No sabeu la causa que és?
Que no les saben trempar.

Un pobre passa serena
rompent mànecs, d'acalat;
també les passa un soldat
si els hi rompen dalt s'esquena.

(Del "Cançoner Popular")

Carta oberta als amics de l'Editorial Moll

Benvolgut amic,

Aquests tres darrers anys, el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ha negat a l'Editorial Moll el suport genèric a l'edició de llibres en llengua catalana. Aquest suport, que existeix, amb característiques similars, tant a Catalunya com a València i a les Illes Balears, consisteix en la compra d'un cert nombre d'exemplars dels llibres publicats en català pels editors de cada una de les comunitats autònomes.

El Govern Balear ens ha negat el suport basant-se en el fet que un membre de la família Moll és diputat al Parlament de les Balears, i existeix un decret que els fa incompatibles, a ells i als seus parents, per a contractar amb l'Administració.

Contra aquest decret va recórrer l'Editorial Moll, en la convicció que la condició de parlamentari no ha de suposar cap privilegi per als seus familiars, però tampoc no els ha de comportar cap perjudici; i menys en un cas com aquest, on la concessió del suport genèric es basa en criteris totalment objectius. El dia 17 d'octubre passat, l'Audiència Territorial de Palma ens va donar la raó amb tota contundència, afirmant clarament que el decret era inconstitucional, perquè limitava arbitràriament els drets del ciutadans.

Malgrat la claredat d'aquesta sentència, el Govern Balear ha cregut convenient recórrer al Tribunal Suprem, cosa que suposa mantenir durant dos anys més, com a mínim, la denegació del suport a l'Editorial Moll.

No és el moment, per part nostra, de jutjar aquesta actitud del Govern de les Balears. Tampoc no podem dir que aquesta sigui una situació insòlita per a nosaltres. D'ençà que l'Editorial va publicar el seu primer llibre l'any 1934, hem passat per situacions molt dures, i hem hagut d'anar molt sovint contra corrent. Però no podem deixar de declarar que la manca d'aquest suport genèric ens causa un greu perjudici, ja que la dificultat que implica el fet d'editar a Mallorca (no és per casualitat que la indústria editorial es troba concentrada en els grans centres de produc-

ció i consum) s'incrementa considerablement si els altres editors reben de la seva Administració unes ajudes que a nosaltres ens són negades.

Per això, hem d'acudir una vegada més al públic lector, que és el suport més autèntic, i l'únic que no ens ha mancat mai al llarg d'aquests 54 anys. Si vostè creu que és necessari que perduri a Mallorca una empresa que manté el seu compromís indefugible amb el progrés de la nostra cultura, compri un o més llibres dels que li oferim. Ajudarà a suplir la manca de suport institucional a la nostra tasca, i ens donarà el millor estímul per a perseverar en el camí que vàrem emprendre fa tant de temps.

Esperant esser mereixedors de la seva solidaritat, el saluda ben cordialment,

Francesc de B. Moll Marquès

OBRES DE PUBLICACIÓ RECENT QUE NO HAN REBUT EL SUPORT INSTITUCIONAL.

Biblioteca RAIXA

Col·lecció d'obres de prosa literària i divulgació cultural de prestigiosos escriptors contemporanis.

Nº 140. Pere Verdagué. LA GOSSETA DE SÈRUS	700'-ptes.
Nº 141. Joan Castellar-Gasol. LA CONXORXA AMERICANA	700'-ptes.
Nº 142. Josep M. Palau i Camps. PAYSAGE DE DUNES	700'-ptes.
Nº 143. Josep Albenell. KEPLER I MARRINXES	700'-ptes.
Nº 144. Josep M. Palau i Camps. L'INSPECTOR ENSOPEGA	700'-ptes.

Biblioteca LES ILLES D'OR

Biblioteca de literatura, història i ciències de les Illes Balears.

Nº 141. Joan Mas Bauçà. CAVALLET QUAN ERES JOVE	480'-ptes.
Nº 142. Manuel Picó. SES MEMÒRIES D'UN RECLAM	480'-ptes.
Nº 144. Pere Morey. RONDALLES PELS QUI ELS AGRADEN BLANQUES	480'-ptes.
Nº 145. Victòria Ramis d'Ayresor. CENDRES AL VENT	480'-ptes.

Col·lecció BALENGUERA

Col·lecció de textos poètics d'autors catalans contemporanis.

Nº 38. Miquel Ferrà. A MIO CAMÍ	660'-ptes.
Nº 39. Antoni Vidal Ferrando. RACÓ DE N'AULET	475'-ptes.
Nº 40. Miquel Àngel Llauger. L'ARENA DE L'AMOR	400'-ptes.
Nº 41. Jaume Pomer. CARISMA DEL DESERT	480'-ptes.
Nº 42. Jaume Mateu. BOTONS DE FOC	400'-ptes.
Nº 43. Xavier Pérez i Toró. ETERI COS D'INTRIGA	400'-ptes.
Nº 44. Josep Aubareda. ESPILL DE POPA	400'-ptes.
Nº 45. David Jou. TRANSFIGURACIONS	400'-ptes.
Nº 46. Antoni Vidal Ferrando. A L'ALBA LILA DELS ALOCS	400'-ptes.

Col·lecció ELS TREBALLS I ELS DIES

Nº 27. Bartomeu Torres Gost. EPITOLARI DE MIGUEL COSTA I LLOBERA I ANTONI RUBIÓ I LLUCH A JOAN ESTELRICH

Nº 28. Sebastià Trías. HISTÒRIA DEL PENSAMENT A MALLORCA	3.900'-ptes.
Nº 29. Pere Xamena i Francesc Riera. HISTÒRIA DE L'ESGLÉSIA A MALLORCA	2.725'-ptes.
Nº 30. Miquel Gayà. HISTÒRIES I MEMÒRIES	3.900'-ptes.

Col·lecció TOMER

Nº 9. Joan Mascaró. LLANTIES DE FOC DE LES ESCRITURES-I SAVIESA DEL MÓN

Nº 10. Susni Morell. ARA QUE JA NO ÉS AMB MI	1.900'-ptes.
Nº 11. Antoni Riera. CENT I TANTES TONADES TRADICIONALS DE MALLORCA	795'-ptes.
	1.100'-ptes.

MANUALS D'INTRODUCCIÓ A LA NATURALESIA

Nº 6. Joan Mayol. RÉPTILS I AMPIBIS DE LES BALEARS	1.400'-ptes.
Nº 7. Bartomeu Bosch. INICIACIÓ A L'APICULTURA	700'-ptes.

MONOGRAFIES CIENTÍFIQUES

Nº 4. Xavier Bellés. FAUNA CAVERNÍCOLA I INTERSTICIAL DE LA PENÍNSULA IBÈRICA I LES ILLES BALEARS

3.660'-ptes.

Col·lecció TITELLES

Textos de narrativa i teatre, destinats al públic infantil

Nº 5. Elisabet Abeyá. EL NANET COLORAINA I MÉS SORPRESES. Il·lustracions de Luis Jover	340' ptes.
--	------------

SANTA CECÍLIA

Vet-aquí el programa del tradicional concert de Santa Cecília, patrona de la Música i, per tant, de la Banda de Sant Llorenç. L'Església estava plena i el públic va aplaudir intensament després de cada interpretació. La Banda i els amants de la música estan d'enhorabona.

plent. Si no hagués estat per ell avui els pares no tendríem representació a l'òrgan directiu de l'escola.

Realitzat l'escrutini resultaren guanyadors n'Antònia Adrover Santandreu, n'Hermínia Salas Villar i n'Aina Simonet Ballester.

D'aquesta manera, el Consell Escolar està format per les següents persones:

Director	Jaume Mayol
Cap d'Estudis	Antònia Amer
Secretària	Maria Hernández
Mestres	Magdalena Bibiloni
	Isabel Llull
	Mariana Sureda
	Asumpció Viète
Pares	Antònia Adrover
	Hermínia Salas
	Aina Simonet
Alumnes	Maria Caldentey
	Aina Santandreu
Ajuntament	Antoni Sansó

FESTA DE

SANTA CECILIA

Església Parroquial

DIUMENGE DIA 27 DE NOVEMBRE A LES 20 HORES

CONCERT

EXTRAORDINARI

BANDA DE MÚSICA

DE SANT LLORENC

DIRECTOR: FRANCESC SAPIÑA

I Part

LAS CONSARIAS	F. ALONSO
(PASDOBLE)	
BALADA GALLEGA	J. MONTES
LA MONTERIA	J. GUERRERO
(TANGO-FOXTROT)	
JESUS CHRIST SUPERSTAR	A. LLOYD WEBER

II Part

MAN OF MANI PARTS	P. SHEFFER
(OBERTURA)	
BOLEÑO	M. RAVEL

AMB EL SUPORT DE

PERSONES DEL POBLE

Patrocinada pel Consell Insular de Mallorca i organitzada per l'Associació de la Premsa Forana, va tenir lloc, el dia 16 de desembre, l'entrega de premis i diplomes de la "II Convocatòria de Persones del Poble".

A l'acte, que es va fer a Sant Joan en el decurs d'un sopar, hi assistiren els representants de les distintes revistes i les persones que aquestes havien suggerit per rebre el meregut homenatge.

Flor de Card va presentar en Pere Mesquida, en reconeixement de la tasca que duu a terme a l'APA, el futbol, el Card en Festa, l'Església i la companyia local de teatre.

CONSELL ESCOLAR

Baix del signe de l'abstenció i la indiferència van tenir lloc, el dia 30 de novembre, les eleccions dels pares que integraran el futur Consell Escolar. Només 111 votants d'un total de 391 -el que representa un 28'38%- acudiren a les urnes per donar la seva confiança als qui hauran de regir l'escola els vinentos dos anys. I a punt vàrem estar de no poder fer les votacions, ja que dels sis pares convocats per sorteix que havien de formar la taula electoral només va comparèixer un su-

ZÒMIT

En el marc del "Memorial Llorenç Moyà" que es duu a terme a la sala Mozart de l'Auditori, els dies 14 i 15 de desembre els Capsigranys representaren l'obra Zòmit, del llorenç Rafel Duran.

Segons la crítica de la premsa provincial l'obra va agradar molt i s'augura un prometedor futur al nou director i autor. Fins i tot sembla que hi ha fundades esperances d'aconseguir algun dels premis que s'atorguen.

Enhorabona.

G.E.M.

En el segon fascicle de la nouada Gran Enciclopèdia de Mallorca hi figura un llorenç, en Miquel Adrover, "Cuc". Diu textualment: "Ciclista. Preseleccionat diverses vegades per córrer els campionats mundials de ciclisme en pista, fou campió d'Espanya el 1980 a l'especialitat Stayer de curses rera moto".

"EL PRECIO JUSTO"

Aquest mes el nom de Sant Llorenç des Cardassar ha traspassat les barreres nacionals i s'ha aficat dins les cases del caramull de milions d'espectadors que miren "El precio justo".

N'Antoni de Sa Cova -don Antonio Melis, per Joanquín Prat- va consursar en el programa i se'n va dur cap a casa-seva dos quadres d'allò més vistós, després d'haver estat el que va fer més aprop del seu preu exacte: una partida de cents de mils de pessetes.

Enhorabona!

JUGUETES

Per tancar el primer trimestre de l'any, els al.lots de l'escola muntaren una exposició amb les joguetes i treballs manuals que ells mateixos havien fet.

El conjunt va resultar molt

vistós i fou visitat per un bon grapat de familiars dels alumnes.

POSSESSIONS

Organitzada pel Museu Arqueològic Municipal i patrocinada per l'Ajuntament, aquestes festes de Nadal la sala d'exposicions de la Unitat Sanitària va ésser escenari d'una mostra de fotografies de diverses possessions i cases de foravila del terme de Sant Llorenç.

L'exposició estava complementada per una serie de conferències i col.loquis sobre conservació i restauració del patrimoni arqueològic, a cura dels arqueòlegs Biel Porcel i Biel Pons i la licenciada en Història de l'Art, Bel Riera.

EXPOSICIÓ

Del 18 de desembre al 8 de gener i a "la Caixa" de Manacor va restar oberta al públic la darrera exposició de bodegons de Miquel Rosselló.

Va ésser molt visitada i es va vendre un elevat nombre de pintures. L'Ajuntament de Sant Llorenç, amb la lloable intenció d'anar formant un patrimoni artístic local, en va adquirir una.

VAGA

El dia 14 de desembre -el 14D- gairebé la totalitat de l'Estat Espanyol va quedar paralytitzat per mor de la vaga general que els sin-

.../...

Novostyl

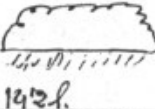
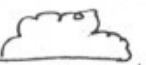

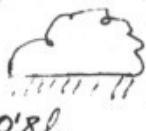

VISILLOS, RASOS,
MALLAS, GUIPOURS, Y
ACCESORIOS MONTAJE

Plo XII, 26 - Tel. 551109 07500 MANACOR (Balears)

El temps

NOVEMBRE

per XESC UMBERT

 1 80% 23° 11°		
 2 77% 24°5' 11° 0'8'l.	 3 82% 28° 15°	 4 80% 22° 14°
 5 70% 19° 15°	 6 80% 24° 10° 14'2'l.	 7 80% 20° 14°
 8 90% 22° 10°	 9 95% 22° 14° 0'7'	 10 85% 22° 14°
 11 85% 22° 14° 0'8'l.	 12 100% 23°5' 18°	 13 90% 25° 13°5'
 14 83% 21°5' 12°5'	 15 70% 21°5' 12°	 16 74% 20° 8°
 17 80% 22°5' 9°	 18 83% 22° 7°	 19 85% 19° 10° 0'3'l.
 20 82% 19°5' 5°	 21 40% 14°5' 6°	<p>Fred</p> 22 48% 11° 7°
<p>Fred</p> 23 55% 10°5' 5°	 24 73% 13° 7°	<p>1ª Gelada</p> 25 71% 15° -0°5'
 26 82% 17° 4°	 27 82% 19° 4°	 28 77% 18° 4°5'
 29 80% 18°5' 3°5'	 30 56% 18° 5° 4'5'l.	31

.../...

dicats havien convocat per tal de protestar contra la política laboral del govern.

A Sant Llorenç, en canvi, pràcticament no es va notar, ja que únicament tancaren les empreses del batle: la fàbrica de begudes, el taller de brodats i l'Ajuntament.

Segons rumors en Ramir Leal, el metge, també s'hi va solidaritzar i tan sols va atendre les urgències.

Demografia

NAIXAMENTS

Na Sonia Mira Flanagan, filla d'en Jeroni i na Cristina, neix a Sa Coma el dia 18 de novembre. Enhorabona!

Na Francesca Ferrer López neix el darrer de novembre a Sant Llorenç, filla d'en Joan i na Manuela. Salut!

En Joan Marqueño Sureda neix el primer de desembre a Sant Llorenç. És fill d'en José Miguel i na Francesca. Enhorabona.

DEFUNCIONS

Na Isabel Salas Pascual, casada, mor a Sant Llorenç el dia 6 de desembre a l'edat de 69 anys. Al Cel sia.

NOCES

En Francisco Javier Alvarez-Ossorio Roselló i na Maria Mascaró Martorell es casaren dia 4 de desembre a Son Carrió. Salut!

El dia 10 es casaren a Sant Llorenç en Simón Rodríguez Llull i na Francesca Llull Mestre. Que tot els sigui enhorabona!

En Joan Vallespir Coll i n'Aina Melis Gornila es casaren també el dia 10 a Son Carrió. Salut!

I també es casaren el dia 10 en Miquel Bennassar Corró i na Isabel Maria de la Salut Tous Vidal.

En Jaume Grimalt Riera i n'Antònia Domenge Muntaner es casaren el dia 11 a Sant Llorenç. Enhorabona!

1988

Durant l'any 1988, si no anam errats, a Sant Llorenç s'han registrat 29 naixements: 14 nines i 15 nins, s'han mort 33 persones i 16 colles han fet l'esclafit.

Maria Galmés

ARBRES (II)

El garballó

El garballó és una palmera nana que creix a zones molt determinades del Mediterrani, en concret a Espanya, Itàlia i les illes d'entremig. A les Balears té una distribució curiosa a Mallorca en 3 àrees separades; a Eivissa i Formentera pels penyals de la costa i a Menorca escassament.

El garballó es caracteritza per ésser una planta que varia molt de tamany, des d'exemplars amb fulles que semblen sortir directament de la terra fins a altres més vells que arriben als 2 m d'alçada (Canyamel i Formentor).

Els seus ulls tendres, els garbellons, són comestibles i de color carabassa.

L'artesanía de la palma

Antigament a Mallorca el garballó tenia gran importància en la indústria casolana. Les fulles eren assecades al sol, laciniades i trenades per a fer corda, que era emprada per a cordar cadires o senalles de tota casta. Això passava sobretot a una zona molt concreta de Mallorca: Artà i Capdepera.

La feina començava pel juliol amb la recollida de les palmes, que posteriorment s'enso-

1 *Arbutus unedo* Arbocera

fraven i s'estenien al sol. Després d'això s'esbrinaven, és a dir, s'esqueixaven les fulles, s'aprimaven i les separaven del tronc. D'aquí se'n treien els brins. Trenant els brins s'obtenia la llatra, de configuració diferent segons el fi a què s'havia de destinar: bressos, senalles, senallons, capells,.. De les deixalles dels brins se'n feien graneres i graneretes.

Queden ja poques llatreres i la majoria d'elles són d'edat superior als 50 anys, per això podem dir que l'artesanía de la llatra té els dies comptats!

L'arbocera

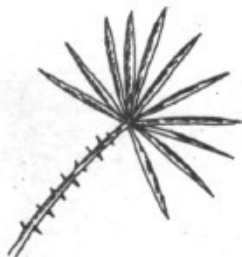
És un arbust d'escorça rugosa i rames tendres, vermellenques i peludes. Presenta fulles grans i lluentes que contrasten amb les branques vermelloses.

És vistós, sobretot a l'octubre i al novembre, quan les flors blanques, petites i campanades van acompanyades dels fruits, primer verds, després grocs i finalment d'un carmí fosc.

Els trobam així, junts, pel fet curiós de que el fruit tarda gairebé exactament un any a madurar, així que el fruit d'enguany correspon a la flor de l'any passat.

L'arboça és comestible, però sense gran sabor.

Anau amb compte perquè encara que no tenen molt sabor, preses en gran quantitat fan el mateix efecte que un parell de tassons de vi!

Cova d'INFERN VELL

MGIM 21-6-d
IMPP-02-C-1200
INV - 13
PC - 07

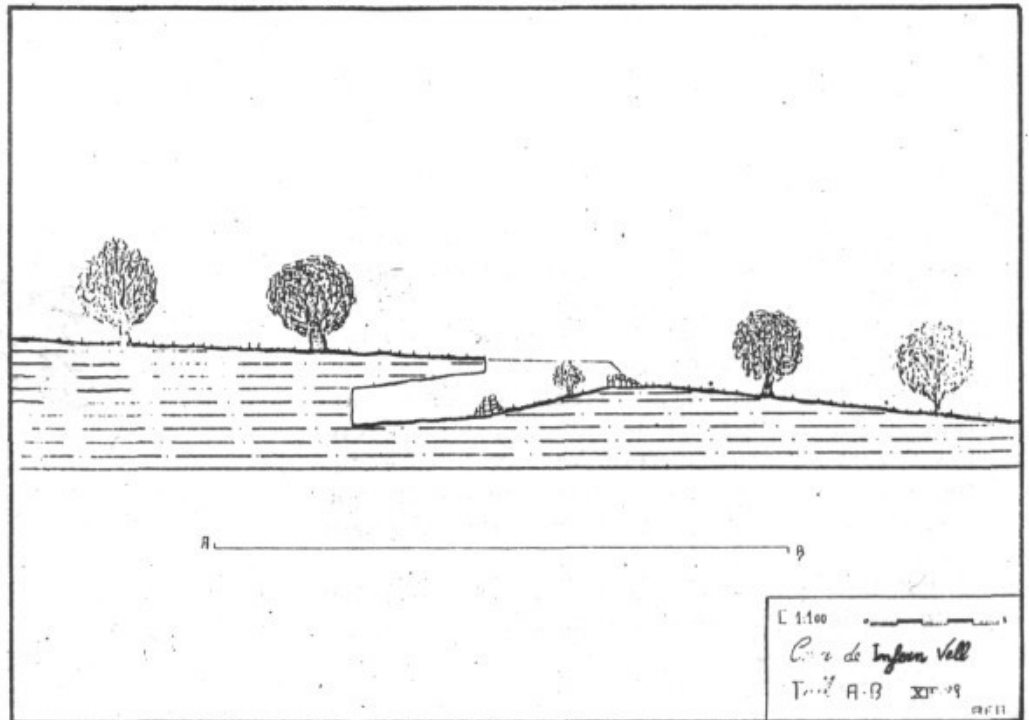
Situació.- La cova d'Infern Vell es troba situada al nord del poble de Sant Llorenç, just al darrera de les cases de la possessió d'Infern Vell i dins la tanca de l'era.

Accés.- L'accés no presenta cap dificultat. Una vegada arribats a Infern, darrera les cases i a unes cinquanta passes d'aquestes trobam el monument que avui ens ocupa.

Descripció.- Es tracta d'una cova artificial de dimensions reduïdes i de forma quadrangular, orientada cap al sud.

L'accés a la cova es fa mirjançant un petit corralet excavat a la roca que té una part tancada de paret. L'entrada a la cova és molt ampla i reacondicionada per menesters agrícoles.

La cambra té una fondària de 5 m per una amplària de 8 m a la zona més ampla i 7 a la més estreta, aproximadament. Aquesta cam-

bra està excavada a la roca, que és de marès, i fa una altària aproximada de 1'5 m.

El seu estat de conservació avui en dia és regular, degut a que fou emprada com a païssa de cabres i per a guardar-hi conills. Aquesta circumstància ha fet que el pis es trobi ple de fems d'aquests animals.

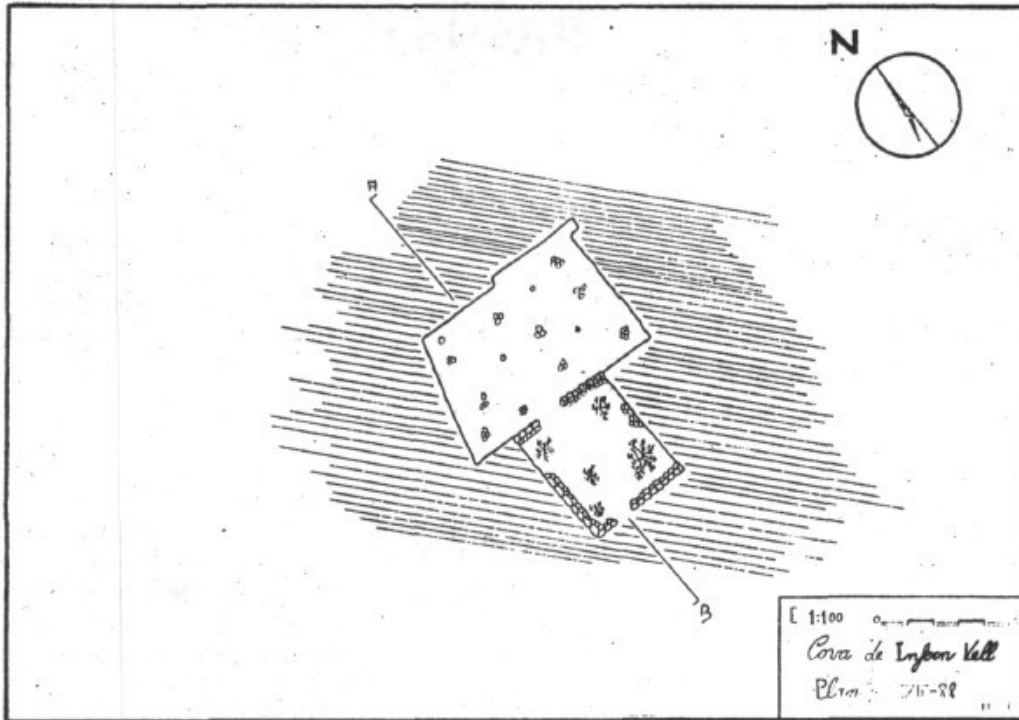
En el seu primer estat la cova degué ésser més grossa, probablement part del que avui és el corralet devia ésser cova, fins i tot a un lateral es pot veure una mena de "cambri" avui totalment destruït. Es possible que el passadís a la cova fos l'actual corral.

Aquest monument forma part de les coves sepulcrales del bronze mallorquí. Aquests rites funeraris són comuns a tots els enterraments que es troben, adoptant les següents modalitats:

1. Inhumacions simples:
Adults i adolescents inhumats mitjançant la simple disposició del cadàver damunt el pis de la cova, entre els quals

- a) Urnes de marès, simplement un bloc rocós buidat grosserament de forma quasi rectangular i amb els cantells arrodonits.
- b) Urnes també de marès molt ben fetes, amb els cantells xamflanats i fent una forma arrodonida a l'interior.
- c) Altres restes d'inhumacions infantils es presenten en urnes de ceràmica molt panxudes, sense coll i amb una petita vora tombada. Solen tenir quatre munyons, anses o anelles i es tapaven amb la meitat inferior d'un

s'han pogut trobar diverses postures, com poden esser:

- a) Posició "decúbito supino", amb les cames fortament flexionades damunt el pit.
- b) En posició fetal, posats damunt el costat dret.
- c) En postura fetal, però amb la boca abaix.

2. Inhumacions damunt fusta.

a) adults inhumats a baüls de fusta, que consisteixen en un simple tronc d'arbre buidat i acondicionat per aquest fi. Molts d'aquests cadàvers trobats en baüls tenen una postura

forçada amb les cames molt flexionades damunt el pit i posats de costat.

b) Adults posats damunt fusta que pareixen superposats un damunt l'altre, separats per una post de fusta de pocs cm de gruixa. També tenen les cames flexionades pel genoll i arreplegades damunt el pit.

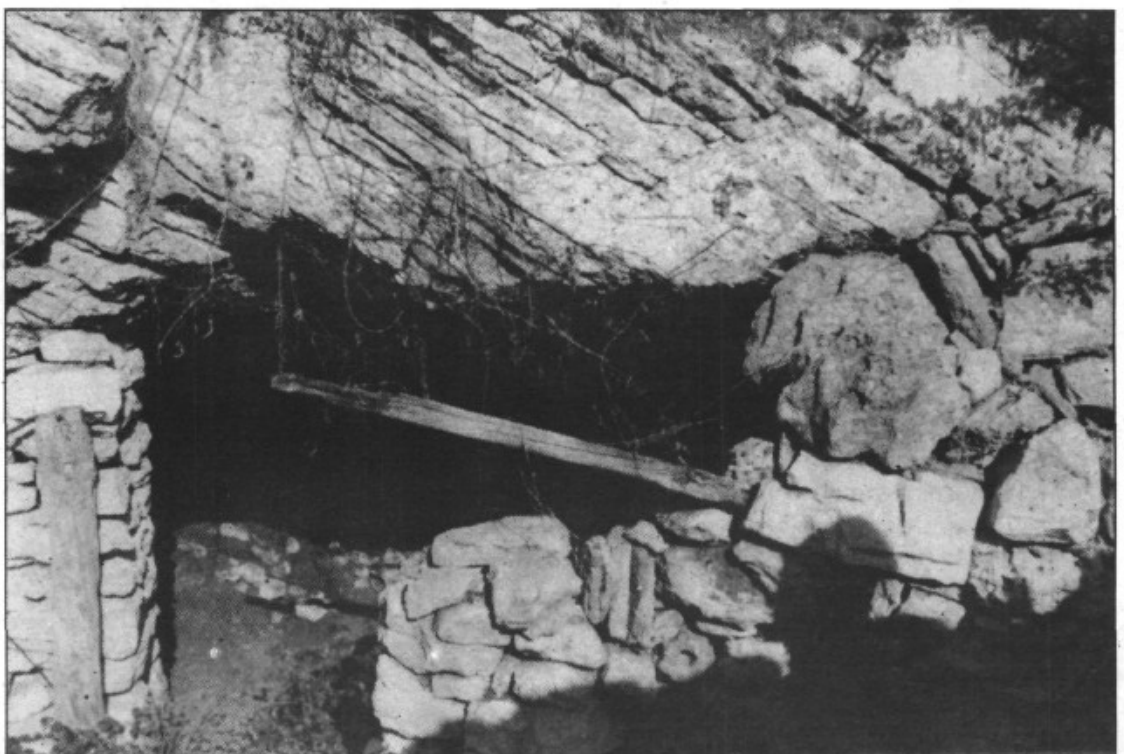
3. Inhumacions dintre urnes: Corresponen a nins molt petits, presentant dues varietats:

altre vas.

Respecte a la cova d'Infern Vell cal dir que fou profanada fa moltíssims d'anys i acondicionada, com hem dit abans, per a mesters agrícoles.

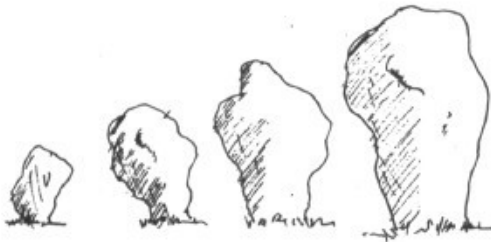
Troballes.- Foren molt poques, gairebé nul·les, tret d'un petit fragment de ceràmica indígena, cosa que no ens estranyà gens degut a la utilització que s'ha fet de la cova fins fa molt poc temps.

.../...

Vull expressar el meu agraïment a la mada na d'infern Vell, que ens donà tota mena de facilitats, ens acompanyà a la cova i ens serví en bon berenar. I també molt especialment na Jerònia i en Rafel, sense l'ajut dels quals no hagués estat possible fer el present estudi. Moltes gràcies a tots.

Textes i planimetries: **Alfred F. Arnau**
Fotografies: **Tomeu Vaquer**

Tal dia com avui

ARA FA 15 ANYS

Que en Miquel Vaquer Melis i en Joan Genovart Riera foren nomenats Socis d'Honor del Club Card.

ARA FA 10 ANYS

*Que es va fer el Referèndum Constitucional, amb els següents resultats:

Si	62'46%
No	1'06%
Blancs/nuls	4'26%
Abstencions	32'19%

*Que va començar a funcionar la benzineria del Pou Vell.

*Que el Centre d'Esplai va muntar un betó baix dels porxets de la plaça a base de figures fetes pels al.lots. L'endemà estava destrossat a pedrades.

*Que n'Ignasi Humbert va publicar un escrit sobre la UGT a Flor de Card. Respectant i defensant sempre el dret de canviar d'opinió enfront de les postures immobilistes, consider interessant reproduir alguns fragments de l'esmentat escrit. Vet-los ací:

"Las propuestas de la Patronal son ridículas e inaceptables; ese 10% de tope salarial que ofrece es una burla a la clase trabajadora y con ello lo único que

Poesia

Per felicitar a tots els col.laboradors i subscriptors de Flor de Card vos envii aquesta poesia dedicada al Nin Jesús de Betlem. És pobra i senzilla, però ha sortit de lo més profund del meu cor.

La cova és estreta
per un Nin Diví.
Plorava de fred dins la pobresa,
Josep i Maria el consolaven
i els àngels del Cel
cantaven la glòria de Déu.

Bon Nadal, molts d'anys i felicitats a tots.

Germà Francesc Clapés

conseguirán es echar a la clase obrera a la calle..."

"Creemos que el querer relanzar la economía nacional a costa de los trabajadores es muy peligroso y si queremos evitar este peligro las centrales sindicales de **clase** tendremos que bregar mucho, de lo contrario nuestro poder adquisitivo se vendría por los suelos. Si es necesario saldremos a la calle, demostraremos la poca inteligencia y la irresponsabilidad de la Patronal, que somos lo suficiente fuertes para darles la batalla, y que ya la clase trabajadora está harta de ser siempre la cabeza de turco".

"Por eso, compañeros, no olvidemos que la lucha sindical continua y debe continuar hasta que finalice la explotación del hombre por el hombre"

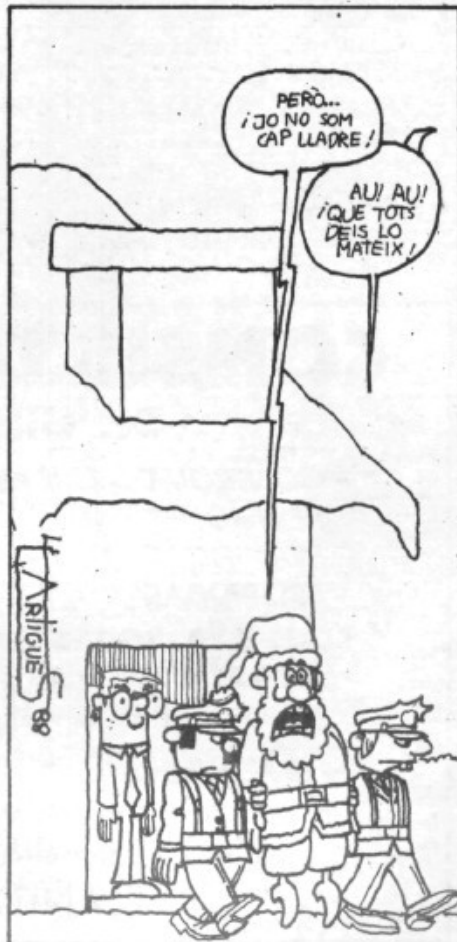
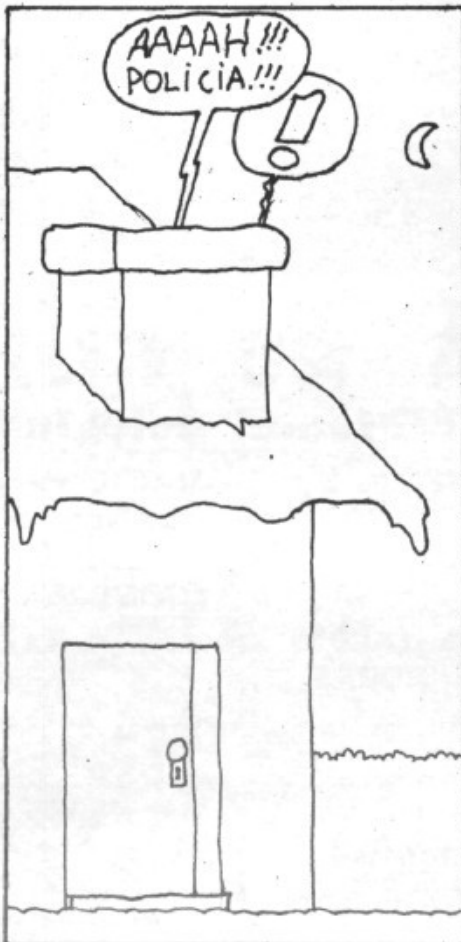
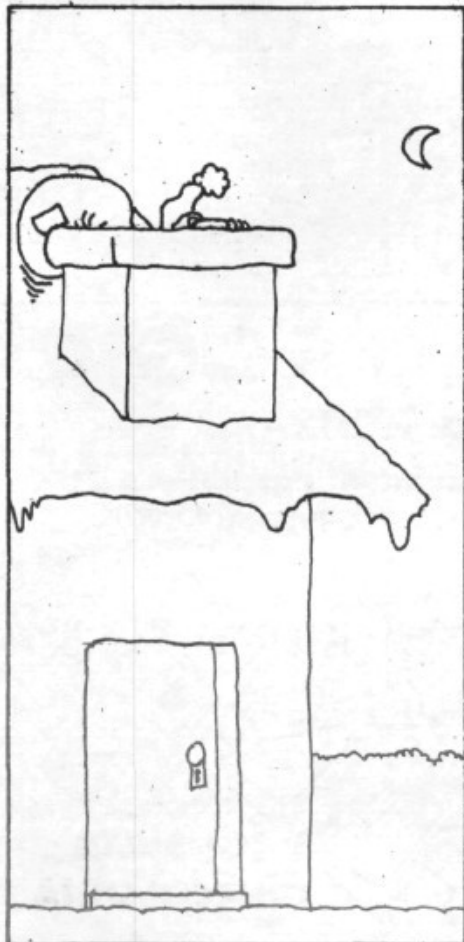
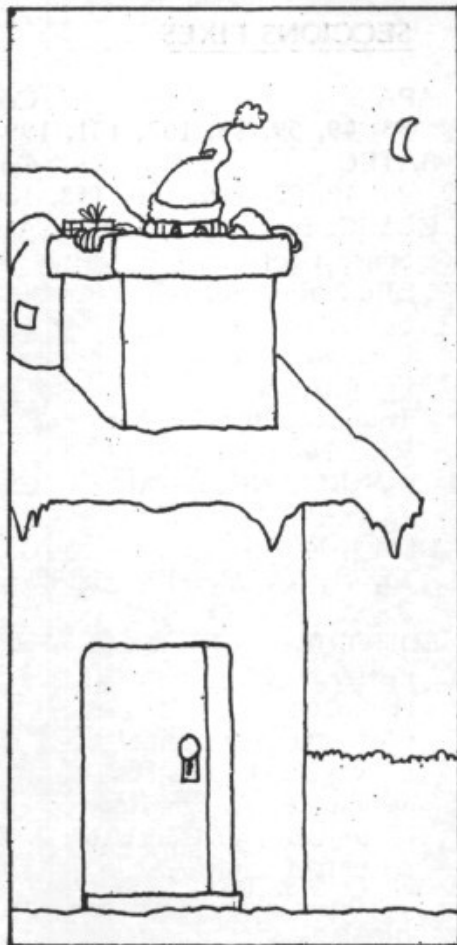
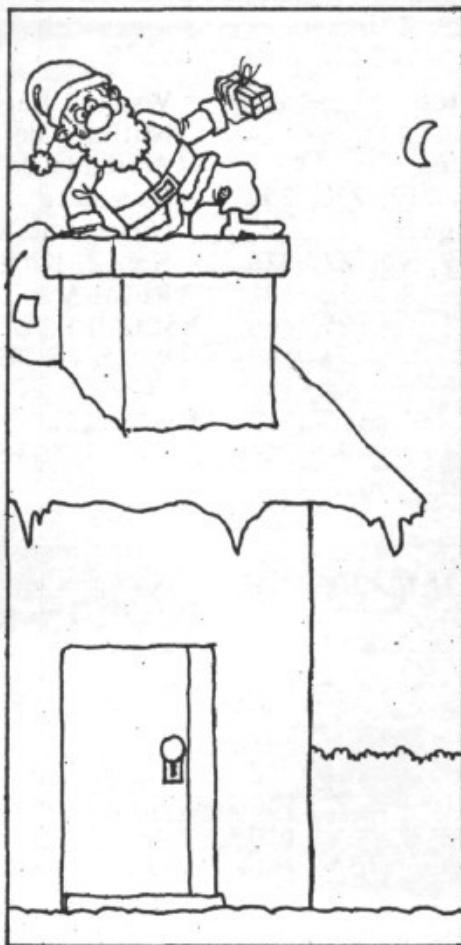
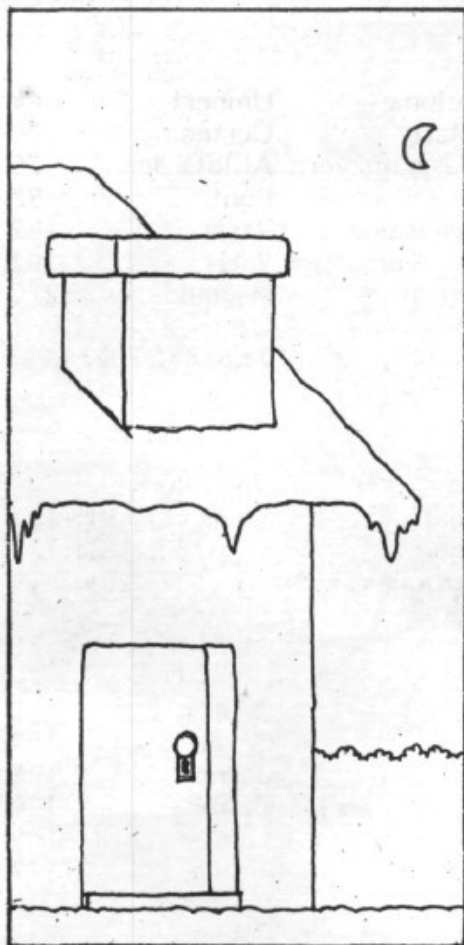
"¡Salud, compañeros!"

ARA FA 5 ANYS

*Que es va fundar la Unió Ciclista Sant Llorenç. Enhorabona per l'aniversari i que durí una teringa més d'anys!

*Que en Guillem Pont va publicar el seu primer llibre: "Jaume Fornaris i Taltavull, mestre", dins la col.lecció "Els nostres educadors", de la Universitat de Palma de Mallorca.

Josep Cortès

SECCIONS FIXES

APA	Cortès	Visita a Barcelona	Umbert	64
33, 49, 59, 83, 107, 131, 199		Notícies de Març	Cortès	70
BATEC	Cortès	Arribada de la primavera	Al.lots 3er	70
24, 40, 92, 110, 140, 158, 184, 212, 230, 252		Padrineta	Pont	98
CÒMIC, EL	Artigues	Nines amb kawasakis	Varis	142
Sense títol	17, 45, 77, 226	Konga, Kingo i Tomasset	Varis	162
El cavaller Soler		Royal Mediterrani	Mesquida	220
En Colàu	125, 146	ESPIPELLADES	Cortès	
El capità Tro	160	9, 55, 66, 89, 114, 139, 155, 183, 202, 224, 247		
En Tomasset	191	ESPORTS	Galmés	
Tomàs contra Tomassa	213	27, 79, 127		
Papà Noel	259	HISTÒRIA	Rosselló	
CRÒNICA INFORMAL	Cortès	Noticiari sexual	13, 39, 67, 91, 113	
16, 99, 107, 144, 226		Notes històriques	137, 161, 181	
DEMOGRAFIA	Galmés	Notes eclesiàstiques	205, 219	
25, 41, 62, 93, 110, 138, 159, 185, 207, 231, 254		POESIA		
EDITORIAL		Boira	Oliva	72
Festa	2	Desolació	Comadira	72
Hepatitis	30	A contra llum	Orpí	72
L'oficina de turisme	58	Gloses	Carbó	100
La vaga dels mestres	82	Poema esfilagarsat	Galmés	124
Setmanes monogràfiques	106	Hieronymus	Galmés	124
Aniversari del Consistori	130	Vents pels camins	Vidal	159
La unitat sanitària	154	Vàries	Felipe	179
Normes Subsidiàries	174	Dos cigarrets	Pavese	232
APA	198	Treballar cansa	Pavese	232
La despesa pública	218	Molts d'anys	Pere-Gil	246
Resum de l'any	242	Molts d'anys	Clapés	258
EL TEMPS	Umbert	PORTADES		
21, 49, 71, 83, 111, 121, 143, 167, 192, 208, 234, 254		Talaiot Camp Gran	Mesquida	1
L'ESCOLA		Sa Rua	Cortès	29
Pep Bauzà (entrev)	Al.lots 5è	Setmana Santa	Matamalas	57
Circular hepatitis	Direcció	Vaga a l'escola	Cortès	81
Darrers dies	Varis	Paredador	Girart	105
		Foc	Govern	129

CONSULTA DE GINECOLOGIA

Dr. Gil Bretones -colegiado 1.902-

- CONTROL DE EMBARAZO
- REVISIONES GINECOLOGICAS
- PLANIFICACION FAMILIAR
- ESTERILIDAD

- SEXOLOGIA: Juana Mª Pascual -c.B. 289-
(psicóloga diplomada en sexología)
- PATOLOGIA MAMARIA
- ECOGRAFIA

**CONSULTA TODAS LAS TARDES
A PARTIR DE LAS 16 HORAS
PREVIA CITA**

C/ d'Es Call, 17

tel. 55 59 81 (particular -mañanas-)

58 34 41 (consulta -tardes-)

FELANITX

**CONSULTA
GINECOLOGIA**

Festes	Santandreu	153	D		
Cabrera	Cortès	173	Dades de les Balears-86	Cortès	182
Normalització	Consell	197	Darrers Dies	Cortès	42
Costa llorencina	Cortès	217	Deixalles	Nosaltres	263
Any nou	Santandreu	241	Domenge, Maria (entrev)	Sim/Umb	134
PREHISTÒRIA	F. Arnau		E		
Camp Gran		18	Escoles mallorquines (trob)	Albertí	75
Llucamar		59	Esports (enquesta)	Sol/Umb	238
Pa de Nadal		68	Estatut, Parlament...	Albertí	74
Na Pol		96	F		
Puig de ses Esquerdes		122	Festes de Son Carrió		95
Son Cabrer Vell		148	Foners	F. Arnau	3, 76
Cova d'es Fum		164	Fullana, Margalida (entrev)	Sim/Umb	156
Ca'n Pujades		188	G		
Cova de na Bartomeva		210	Galmés, Salvador (llibre)	Cortès	95
Cala Morlanda		222	H		
Infern Vell		256	Hepatitis (informe)	Varis	31
SANT LLORENÇ, AHIR	Pont		I		
Ferrers		28	Imatge (enquesta)	Sol/Umb	200
Sa Central		56	INEM (cursos)		65
La primavera		80			
Anar a la mar		104			
Francesca Rigo		128			
Messes		152			
Les Verges		196			
Cinematograf		216			
Ses matances		240			
Taller de la ràfia		264			
SI LLEU...	Galmés				
26, 54, 78, 102, 126,		151, 170, 194, 214,			
235, 262					
TAL DIA COM AVUI	Cortès				
72, 93, 141, 182, 234					
	Pont	84, 258			

(Passa a la pàg. 8)

ARTICLES

A		
A l'entorn de la vellesa	Pont	6
Ajuntament (S.A.S.)	Cortès	69
Amnesty International	Crida	175
Arbres	Sol/Umb	236, 248
Arqueologia (Exposició)	Cortès	69
B		
Banda (eleccions)	Melis	138
Blau, Pep (entrev)	Sim/Umb	86
Bolets	Sol/Umb	209
C		
Canova, Sa	GOB	73
Català	Florit	27
Comerç a les Illes	Sol/Umb	250
Costa llorençina	Humbert	228
Costa llorencina	Pont	243

VORA EL "BIERGARTEN"
I DAVANT LA DESAPAREGUDA
DISCOTECA "ODYSSEY TROPICAL"

CALA MILLOR

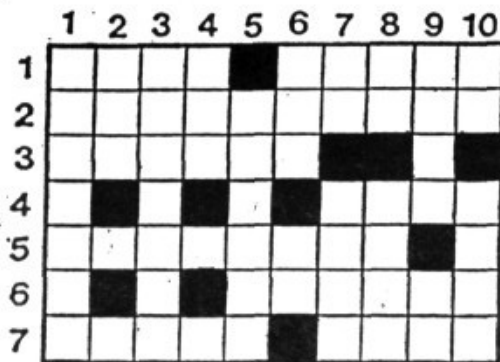
4 BARS A 4 PISOS

D'AMBIENT FUTURISTA

LA SUPER-DISCO

QUE TOT CALA MILLOR ESPERAVA!

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS.- 1.- Cautxú. Fig. no suau. 2.-En plu.dit del cos o d'una part del cos on hom sent dolor. 3.-Ramat de vaques. Nom de lletra. 4.-Símbol del iode. Vòcal. Consonant. **Forme** prefixada del mot gr. "cata" sota. 5.-Que nodreix. Símbol del hidrogen. 6.-Nom de lletra. Símbol del oxigen. Funcionari públic autoritzat per a donar fe dels contractes i altres actes extrajudicials, conforme amb les lleis. 7.-El planeta en què vivim, el tercer en ordre de distància al Sol. Estimar.

VERTICALS.- 1.-Gavina de mar. 2.-Composició poètica del gènere líric que sol dividir-se en estrofes o parts iguals. Nom de lletra. Vòcal. 3.-Peça quadrada de roba de lli, cotó o seda, feta amb lligat de plana, destinada a mocar-se, o eixugar-se la suor. 4.-Cadascuna de les extremitats

toràciques dels ocells, les quals els serveixen generalment per a volar. Consonant. 5.-pell de bou cosida en forma de bot. 6.-altar. Nota musical. 7.-Afirmació. Nombre en els plans topogràfics indica l'altura d'un punt sobre un pla pres per base. 8.-Consonants. Coure treballat en planxa. 9.-Obligació a la pena que correspon al pecat àdhuc després de perdonat. Al rev. terminació verbal. 10.-Pronom. En el dia que precedeix immediatament aquell en què som.

SOPA DE LLETRES

A L B E R G I N I A
 C M R C S T A E L S
 A O X A L N D T L A
 R N G L C U L O E G
 A G Y O S E R T N I
 B E N S M C A O T T
 A T Z E A B L T I A
 S A N P I U R O A M
 S T E N T N B E R O
 O E N C I A M R I T
 S D F G K L M Z Ç R
 F T D G K L I O P J
 A I N M R T G B C O

Apa! a cercar dins aquest embull de lletres els noms de nou hortalisses y llegums.

AUTOESCOLA CARDASSAR

ENDEVINALLA

Tothom amb mi està content;
 jo don valor an el covard
 i dobleg és més valent;
 jo som tant fi i admetent
 que en tota festa prenc part.

major, 22

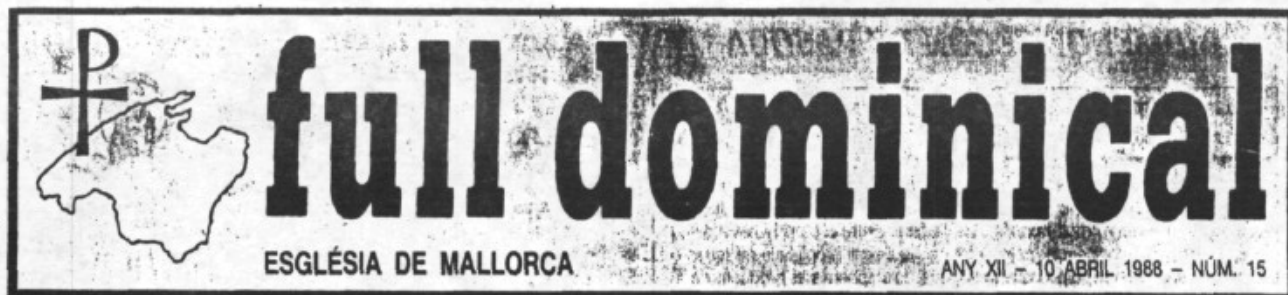
FUGA DE VOCALS

_ S M _ L T B _ M N J _ R F _ D _ _ S
 P _ R _ N H M _ P R _ M D _ B R R A .
 N _ H _ H _ C M _ S S _ C D _ P _ R R _
 P _ R _ F _ R _ F _ G _ R _ S _ F R _ D _ D _ P _ _ S .

Es molt bo menjar tídus
 per un homo prim de barra.
 no hi ha com es suc de parra
 per fer fugir es fred de pens.
ENDEVINALLA
 Es es vi.

MOTS ENCREUATS
 G O M A A S P R E
 A D O L O R I D E S
 V A C A D A A
 I A R C A T A
 N O D R I D O R H
 O O N O T A R I
 T E R R A A M A R

SOPA DE LLETRES
 A L B E R G I N I A
 C M R C S T A E L S
 A O X A L N D T L A
 R N G L C U L O E G
 A G Y O S E R T N I
 B E N S M C A O T T
 A T Z E A B L T I A
 S A N P I U R O A M
 S T E N T N B E R O
 O E N C I A M R I T
 S D F G K L M Z Ç R
 F T D G K L I O P J
 A I N M R T G B C O

DEIXALLES, un proyecto colectivo

Seguramente muchas de las personas que lean esta página ya nos conocen. DEIXALLES es una Fundación creada por la Delegación Diocesana de Acción Social y la Pequeña y Mediana Empresa de Mallorca (PIMEM).

NOTA

A Nosaltres ens causa molèstia el deixar d'ajudar-vos, i al mateix temps volem donar les gràcies d'una manera especial als bars i tallers i a tota la gent que ha fet possible la nostra ajuda.

Convidam a persones o grups a dur endavant, si ell poden, la tasca començada per Nosaltres. A lo millor ells no tendran problemes de local.

(Aquesta nota ens ha estat donada per ésser publicada juntament amb el Full Dominical).

Ca Ses Marilles

Maria del Roser Vidal
Compram i venem mobles usats
i objectes antics
(Diumenges dematí, obert)

Carrer de la Mar, 24
Telèfons 582165 i 580363 FELANITX

Nos asomamos al Full para explicar nuestro Objetivo: **La reinserción social de personas marginadas**, ello supone un esfuerzo de solidaridad y apoyo.

Para la consecución de este objetivo nuestra Fundación plantea diversas tareas, en las que es fácil colaborar.

Normalmente existen en nuestras casas numerosos objetos (muebles, electrodomesticos, ropa usada, revistas, botellas etc.) relegados al olvido por las nuevas modas y en perfecto estado de conservación. Para Deixalles pueden ser útiles y creadores de trabajo.

El traslado de los objetos que queráis darnos, si teneis vehículo podeis hacerlo directamente a DEIXALLES.

Pero DEIXALLES es algo más que un intento progresivo de reinserción a través del trabajo. Es un proyecto de participación solidaria de todas las personas que deseen comprometerse en la reinserción social de sectores marginados.

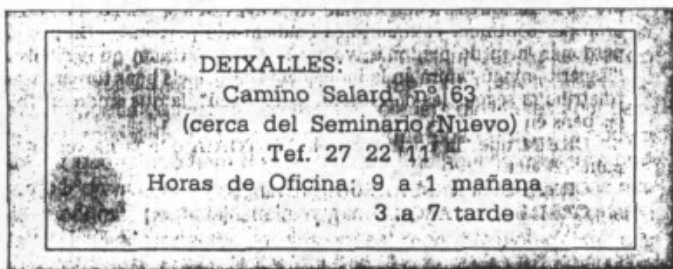
Cada acto de solidaridad con DEIXALLES posibilita un pequeño avance en la construcción de un proyecto colectivo.

Deseamos dar a conocer al máximo la tarea de DEIXALLES de forma que aumenten las colaboraciones y se amplíen las redes de recogida.

DEIXALLES es un proyecto en permanente ampliación, actualmente trabajan en el 20 personas, de las cuales 5 son monitorés y 15 estan en proceso de normalización laboral.

Desde su inicio (aproximadamente año y medio) han pasado más de cincuenta personas, doce de ellas hoy ocupan un puesto de trabajo normal. Son pequeños resultados, pero estamos convencidos que con vuestra colaboración y apoyo serán mayores.

★ Equipo de DEIXALLES

EL TALLER DE LA RÀFIA

No té res a veure amb les passades festes de Nadal, malgrat hi hagi un minyonet ros i blanquet en braços d'una al.lota llavors -i ara encara- coneguda per "na Castella".

És una altra fotografia entranyable.

Reflecteix una altra activitat perduda: la labor de la ràfia.

La fotografia és de l'entorn de l'any 37 i el taller era dirigit per "madò Bet de Sa Torre", situada al bell mig del grup.

En primer terme, una de les activitats que realitzaven les al.lotes: l'ornamentació amb ràfia de senalletes, senallons, covonets i altres recipients de pauma.

la ràfia, no fa encara gaires anys, s'obrava a Son Macià, però actualment és substituïda per un material més barat, més vistós i de més fàcil maneig: el plàstic.

La ràfia que empraven les llorencines de la fotografia eren fibres tenyides extretes d'una planta tropical palmàcia del gènere *Raphia*. Fibres de color de palla que es caracteritzaven per la seva resistència i per això s'empraven per a fer cordes, per a fermalls i, sobretot, en els empelts de vinya.

La fotografia també representa un altre

exemple de fidelitat de la transmissió genètica: ¿Quàntes d'aquestes fadrines d'ahir coneixeu perquè s'assemblen als seus fills/filles d'avui?

Apa. A comptar s'ha dit!

(Fotografia de la "I Exposició de fotografies antigues")

Guillem Pont

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

CATALINA SALAS BONET
C/. Sol, 19 - Tel. 58 57 20
CALA MILLOR (Mallorca)